

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ИНСТИТУТА ЗА ПЕДАГОШКА ИСТРАЖИВАЊА ЗА 2021. ГОДИНУ

Рад Института за педагошка истраживања у 2021. години одвијао се према Програму рада Института за 2021. годину (усвојен на I седници Управног одбора, 25. јануара 2021. године), а у складу са Уговором о реализацији и финансирању научноистраживачког рада НИО у 2021. години (број Уговора: 451-03-9/2021-14/200018 од 5. фебруара 2021. године).

У складу са својом мисијом, Институт је остварио значајне резултате кроз: спровођење истраживања; дисеминацију истраживачких резултата у научним монографијама, међународним и домаћим научним часописима; организовање научних конференција; учешће у релевантним пројектима у области предшколског, основношколског, средњошколског и високошколског образовања; организовање обука за запослене у основним и средњим школама; учешће у извођењу наставе; учешће у комисијама за пријаву и одбрану мастер радова и докторских дисертација и избор у наставничка и сарадничка звања на сродним факултетима; учешће у реализацији одређених курсева и тематских јединица факултета Универзитета у Београду и Универзитета у Крагујевцу, као и кроз чланство у релевантним међународним и домаћим научним организацијама и стручним телима.

Уважавајући препоруке за правце развоја научноистраживачких организација у Србији које произилазе из актуелне легислативе о научноистраживачкој делатности (Закон о науци и истраживањима, 49/19-03; Закон о Фонду за науку Републике Србије 95/2018), Институт је током 2020. године радио на припреми предлога пројеката у оквиру програма Идеје Фонда за науку Републике Србије. У 2021. години објављени су резултати евалуације пројеката, односно коначна ранг листа пројеката који су одобрени за финансирање. У оквиру програма Идеје који финансира Фонд за науку Републике Србије, Институт за педагошка истраживања учествује, као партнерска институција, у реализацији пројекта *The PEER model of collaborative problem solving: Developing young people's capacities for constructive interaction and teamwork* под акронимом PEERSolvers. Носилац пројекта је Филозофски факултет Универзитета у Београду. Уговор о реализацији овог пројекта закључен је између Фонда за науку Републике Србије и реализатора истраживања Филозофског факултета Универзитета у Београду и

Института за педагошка истраживања (14. децембар 2021. године). Трајање пројекта предвиђено је за период од 36 месеци почевши од 17. јануара 2022. године.

По позиву за пројекте у оквиру Еразмус+ програма Европске уније из 2021. године, а у склопу партнерства за сарадњу у области младих, одобрено је финансирање пројекта „Револуција различитости: Од вредности до праксе“ (Diversity revolution: from value to practice) од стране Темпус фондације. Пројекат почиње са реализацијом 15. фебруара 2022. године у трајању од две године. Институт за педагошка истраживања је партнерска установа у реализацији овог пројекта. Носилац пројекта је Центар за позитиван развој деце и омладине из Београда.

Научноистраживачки рад

Институт је са Министарством просвете, науке и технолошког развоја републике Србије закључио Уговор о реализацији и финансирању научноистраживачког рада НИО у 2021. години. Овим уговором уређују се међусобна права и обавезе уговорних страна у вези реализације и финансирања научноистраживачког рада. Током 2021. године Институт је успешно реализовао истраживања о претпоставкама за развој позитивног образовања у Србији и наставио рад на реализацији међународног пројекта *TIMSS 2019* (Trends in International Mathematics and Science Study). У партнерству са Заводом за вредновање квалитета образовања и васпитања, Институт је наставио рад на реализацији међународног пројекта *PIRLS 2021* (Progress in International Reading Literacy Study).

Истраживања о претпоставкама за развој позитивног образовања у Србији. У складу са Уговором о реализацији и финансирању научноистраживачког рада НИО у 2021. години (број Уговора: 451-03-9/2021-14/200018 од 5. фебруара 2021. године), истраживања сарадника Института о најзначајнијим аспектима позитивног образовања била су тематски усмерена на контекст за позитивно образовање, наставне праксе које подржавају позитивно образовање и индивидуални развој ученика. Циљ планираних истраживања био је усмерен на процену потреба образовних институција у нашој земљи за применом кључних принципа и поставки парадигме позитивног развоја деце и младих. Специфични циљеви истраживања били су: а) да се анализира како професионални развој наставника и системски услови који се тичу праведности и партиципативности у образовању могу допринети позитивном развоју

дце и младих; б) да се испитају наставне праксе које подржавају развој вештина учења, креативност, веру у сопствене способности, мотивацију за учење и позитивне емоције и в) да се опишу и дубље разумеју манифестације позитивног развоја ученика, као што су функционална писменост, уверења о сопственој компетентности, идентитет, емоционална регулација и оптимално функционисање. Истраживања су реализована интердисциплинарно, као теоријска и емпиријска, компаративна, корелациона и друга. Истраживачки нацрти дефинисани су у оквиру квантитативне и квалитативне парадигме са тежњом да се, свуда где је то могуће, примени микс методски приступ у циљу превазилажења ограничења испитивања која се заснивају на једној од њих.

У складу са специфичним циљевима рада, пажња истраживача је, у току 2021. године, била усмерена на *контекст* за оптималну личну и академску актуелизацију ученика. С тим у вези, процењена је мотивација за избор наставничке професије, и однос са вредносном оријентацијом, перцепција наставничког занимања и задовољство послом; професионални идентитет наставника; препознате су ефикасне праксе за развијање мотивације; прилагођеност језика учбеника узрасту ученика основне школе; правичност образовних система; и култура уважавања различитости у школама. Други специфичан циљ односио се на сагледавање *наставних пракси* које подржавају развој вештина учења, креативност, веру у сопствене способности, мотивацију за учење и позитивне емоције. Истраживачи су се бавили проценом наставних пракси које су заступљене у националном образовном систему, мапирањем тачака са отвореним простором за унапређење и изградом конкретних смерница. Испитивана је потреба наставника за подршком у унапређивању наставе математике, статистичког и рачунарског мишљења, српског језика, као и социоемоционалних пракси. Детаљно су анализирани проблеми учења на даљину у време COVID-19 пандемије, као и потреба за подршком наставника у раду са децом са сметњама у развоју. На крају, уз свест о томе да само одсуство проблема не сме бити циљ по себи, посебна пажња посвећена је разматрању образовне подршке за развој креативности и других важних компетенција ученика. Трећи специфичан циљ односио се на дубље разумевање особина и процеса који су у непосредној вези са позитивним академским и социоемоционалним исходима код ученика. Са једне стране, испитиване су актуелне компетенције ученика, као и капацитет за позитивном променом, односно унапређивање вештина неопходних за оптимално

функционисање у савременом друштву. Са друге стране, процењивано је ментално здравље деце са посебним нагласком на проучавање последица COVID-19 пандемије.

Резултати рада објављени су у публикацијама Института и других издавача и саопштавани су на научним скуповима у земљи и иностранству. Квантитативни приказ остварених резултата дат је у Табели 1. Укупно је објављено 93 резултата, односно, постигнуто 211,9 поена. Објављено је: 5 поглавља у тематским зборницима водећег међународног и међународног значаја, као и 19 радова у истакнутим тематским зборницима водећег националног значаја. Истраживачи су публиковали укупно 22 научна рада, од којих 14 радова у врхунским међународним, истакнутим међународним и међународним часописима, четири рада у националним часописима међународног значаја, три рада у врхунским часописима националног значаја и један рад у истакнутом националном часопису. Сарадници Института су саопштили 37 радова на међународним и националним научним скуповима, од којих су једно предавање по позиву са међународног скупа штампано у изводу, 5 саопштења са међународног скупа штампана у целини, 11 саопштења са међународног скупа штампана у изводу, четири предавања по позиву са скупа националног значаја штампана у целини, четири саопштења са скупа националног значаја штампана у целини и 12 саопштења са скупа националног значаја штампана у изводу. Сарадници су били ангажовани на уређивању једног тематског зборника водећег међународног значаја, једног истакнутог међународног часописа, једног међународног часописа, једног националног научног часописа, два тематска зборника водећег националног значаја, као и два зборника саопштења са националног научног скупа. Објављене су и две научне критике и полемике.

Табела 1. Квантитативни приказ остварених резултата

Назив резултата	Број резултата	Број бодова
Монографска студија/поглавље у књизи M11 или рад у тематском зборнику водећег међународног значаја (M13)	1	7
Монографска студија/поглавље у књизи M12 или рад у тематском зборнику међународног значаја (M14)	4	20
Уређивање тематског зборника, лексикографске или картографске публикације водећег међународног значаја (M18)	1	2
Рад у врхунском међународном часопису (M21)	1	8

Рад у истакнутом међународном часопису (M22)	4	20
Рад у међународном часопису (M23)	9	36
Рад у националном часопису међународног значаја (M24)	4	16
Научна критика и полемика у часописима ранга M24 (M27)	2	2
Уређивање међународног научног часописа; уређивање тематских монографија (M29а)	1	1,5
Уређивање истакнутог међународног часописа (M28б)	1	2,5
Уређивање националног научног часописа; уређивање тематских монографија (M29в)	1	1
Предавање по позиву са међународног скупа штампано у изводу (M32)	1	1,5
Саопштење са међународног скупа штампано у целини (M33)	5	5
Саопштење са међународног скупа штампано у изводу (M34)	11	5,5
Поглавље у књизи M41 или рад у истакнутом тематском зборнику водећег националног значаја (M44)	19	57
Уређивање тематског зборника, лексикографске или картографске публикације водећег националног значаја (M48)	2	4
Рад у врхунском часопису националног значаја (M51)	3	9
Рад у истакнутом националном часопису (M52)	1	1,5
Предавање по позиву са скупа националног значаја штампано у целини (M61)	4	6
Саопштење са скупа националног значаја штампано у целини (M63)	4	2
Саопштење са скупа националног значаја штампано у изводу (M64)	12	2,4
Уређивање зборника саопштења скупа националног значаја (M66)	2	2
УКУПНО	93	211,9

Добијени резултати имају значајан научни и практични допринос унапређењу образовања у Србији. На основу резултата истраживања изведене су педагошке импликације и препоруке у области: а) подршке креирању образовних политика заснованих на подацима, и б) подршке унапређивању наставних пракси заснованих на парадигми позитивног развоја.

Међународно истраживање образовних постигнућа ученика четвртог разреда основне школе у области математике и природних наука – TIMSS 2019 (Trends in International Mathematics and Science Study). Од јануара 2017. године започете су

припремне активности за реализацију петог циклуса међународног истраживања о образовним постигнућима ученика четвртог разреда основне школе у области математике и природних наука – TIMSS 2019. Уговор о реализацији истраживања TIMSS 2019 између Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије и Института за педагошка истраживања у Београду потписан је 15. маја 2018. године на период од три године. Истраживање TIMSS 2019 води Међународна асоцијација за евалуацију образовних постигнућа (International Association for the Evaluation of Educational Achievement – IEA), чије је седиште у Амстердаму (Холандија). У осмишљавању и реализацији истраживања TIMSS 2019 учествују и Међународни центар за TIMSS & PIRLS истраживања при Бостонском колеџу (TIMSS & PIRLS International Study Center, Lynch School of Education, Boston College – ISC), Центар за обраду података (IEA Data Processing Center), са седиштем у Хамбургу, у Немачкој, Канадска агенција за статистику (Statistics Canada), са седиштем у Отави, као и национални истраживачки центри у свакој од земаља учесница. Овим истраживањем испитује се познавање математике и природних наука у преко 50 образовних система широм света. Циљ истраживања је да се упореде карактеристике различитих образовних система, како би се осмислио начин унапређивања квалитета образовања у земљама учесницама истраживања.

Чланове руководећег тима међународног пројекта TIMSS 2019 чине: др Ивана Ђерић, национални координатор, др Николета Гутвајн, заменик националног координатора, др Смиљана Јошић, дата менаџер. Истраживачки тим чине: др Нада Шева, руководилац истраживачког тима, др Миља Вујачић, др Рајка Ђевић, др Јелена Станишић, др Милица Марушић Јаблановић, др Младен Радуловић, МА Драган Весић и МА Сања Грбић.

Од јануара до децембра 2021. године руководећи тим је у оквиру међународног истраживања TIMSS 2019 реализовао неколико активности: организација националне конференције „Педагошка истраживања и школска пракса” под називом „TIMSS 2019 у Србији: резултати и импликације“; публикавање резултата из пројекта TIMSS 2019; промоција резултата из студије TIMSS 2019; завршни наративни извештај за Министарство просвете, науке и технолошког развоја.

Међународно истраживање развоја читалачке писмености – PIRLS 2021 (Progress in International Reading Literacy Study). У току 2018. године отпочеле су припремне активности за укључивање Србије у реализацију међународне студије „Истраживање развоја читалачке писмености“ (Progress in International Reading Literacy Study – PIRLS 2021) коју

води Међународна асоцијација за евалуацију образовних постигнућа (IEA) чије је седиште у Амстердаму (Холандија). Министар просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије одредио је др Николету Гутвајн за националног координатора међународног истраживања *PIRLS 2021 у Србији*, док је за националног координатора овог истраживања одредио др Бранислава Ранђеловића, директора Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања (допис број 601-00-3/2019-01/15 од 11.2.2019. године). Министарство, као носилац истраживања у националним оквирима, поверило је припрему и реализацију истраживања Заводу за вредновање квалитета образовања и васпитања који је са Институтом за педагошка истраживања потписао Споразум о сарадњи и реализацији истраживања *PIRLS 2021 у Србији (2019–2023)*. Др Бранислав Ранђеловић и др Николета Гутвајн потписали су овај Споразум 9. маја 2019. године. Чланове руководећег тима међународног пројекта *PIRLS 2021 у Институту* чине: др Николета Гутвајн, национални координатор, др Јелена Стевановић, заменик националног координатора, др Младен Радуловић, дата менаџер, др Јелена Станишић, руководилац истраживачког тима. Чланове истраживачког тима чине: др Душица Малинић, др Наташа Лалић Вучетић, МА Драган Весић и МА Сања Грбић.

Читалачка писменост представља једну од најважнијих компетенција коју ученици стичу у првим годинама свог образовања и представља основу за учење свих школских предмета. Способност читања се налази у основи интелектуалног и личног развоја појединца, а упознавање фактора који утичу на развој читалачке писмености ученика посебно је значајно за креаторе образовних политика у осмишљавању стратегија за унапређивање не само читалачке, већ и функционалне писмености у целини, као и постигнућа у читању. Међународним истраживањем развоја читалачке писмености – *PIRLS* мере се постигнућа ученика у четвртог разреда основне школе и њихова искуства у вези са учењем читања код куће и у школи. Изабран је четврти разред основне школе јер представља важну прекретницу у развоју читалачких компетенција ученика. Читалачка писменост у *PIRLS* истраживању се односи на способност разумевања и употребе писаних језичких облика. Такође, подразумева способност разумевања различитих врста текстова, као и читалачке навике и ставове. Циљ истраживања представља прикупљање и анализирање података о читалачким компетенцијама ученика четвртог разреда основне школе, као и података о породичном и школском контексту који утичу на учење читања. *PIRLS* пружа земљама учесницима јединствену прилику да прикупе међународно упоредиве податке о читалачким компетенцијама ученика и детаљне

информације о начинима подстицања читања код куће, као и о наставним праксама у школама. Истраживање се спроводи у петогодишњим циклусима како би се утврдили међународни трендови развоја читалачке писмености, креирале образовне политике и активности које се односе на читање с разумевањем.

Током 2021. године успешно су реализоване све планиране активности. Обављене су припреме и реализација главног испитивања. Истраживачки тим из Института реализовао је следеће активности: финална припрема упитника и тестова (февруар 2021. године), дистрибуција материјала школама (март 2021. године), спровођење тестирања у 168 школа (април 2021. године), спровођење обуке за оцењиваче тестова (април-мај 2021. године), спровођење обуке за уносиоце (април 2021. године), унос података (април-јул 2021. године), оцењивање тестова (мај-јун 2021. године), сређивање базе података (јун 2021. године), предаја података IEA (јун 2021. године), накнадна сређивања базе података (август и септембар 2021. године).

Издавачка делатност

Издавачка делатност Института одвија се у оквиру библиотека „Истраживачки радови“ и „Педагошка теорија и пракса“, као и часописа „Зборник Института за педагошка истраживања“. Институт, такође, објављује књиге резимеа и зборнике радова са научних конференција међународног и националног значаја, приручнике за запослене у васпитнообразовним институцијама и сажетке за образовне политике.

Библиотека Педагошка теорија и пракса. У издању Института у 2021. години објављена су два тематска зборника водећег националног значаја: 1) *Problems and Perspectives of Contemporary Education* (уреднице: др Николета Гутвајн, др Јелена Станишић и др Вера Раловић), 2) *TIMSS 2019 у Србији: резултати међународног истраживања постигнућа ученика четвртог разреда основне школе из математике и природних наука* (уреднице: др Ивана Ђерић, др Николета Гутвајн, др Смиљана Јошић и др Нада Шева).

Часопис Зборник Института за педагошка истраживања. Главни и одговорни уредник Зборника је др Славица Шевкушић, виши научни сарадник. Часопис је од 2006. године категоризован као национални часопис од међународног значаја (M24) и индексиран је у следећим базама: Scopus (од 2007. године), Web of Science (ESCI, од 2015.

године), ERHPLUS (од 2016. године). У 2021. години Зборник је вреднован и категоризован као међународни научни часопис (M23) што представља позитиван показатељ статуса часописа и отвара веће могућности за даље унапређивање његовог квалитета.

У 2021. години објављена су два броја часописа *Зборник Института за педагошка истраживања*. За први број часописа (Година 53, број 1) пријављено је 12 радова (један рад који је добио позитивне рецензије је „пренет“ из 2020. године), а за процедуру рецензирања изабрано је четири рада. У овој броју часописа објављено је четири рада, од тога два рада су написали аутори из других земаља - један рад су написали аутори из Турске, а један аутори из Босне и Херцеговине. Такође, објављена су два приказа књига. У другом броју часописа (Год. 53, број 2) пријављено је 20 радова, за рецензирање је изабрано 8 радова. Биће објављено 5 радова. Аутори свих радова су из Србије. Поред тога, биће објављена и 3 приказа (2 тематска зборника и једна књига).

На састанку Редакције *Зборника* који је одржан 15. октобра 2021. године анализирани су проблеми који су проузроковани избором техничког решења „српска верзија рада – енглеска верзија рада – референце“ за *Зборник* као двојезични часопис. Наиме, ово решење подразумева да верзија рада на енглеском језику буде без идентификационих библиотечких података о раду, што онемогућава ауторе да ову верзију рада постављају у различите међународне базе. Стога, чланови Редакције донели су одлуку да се од децембарске свеске у 2021. години *Зборник* уређује „двострано“, тако да са једне стране буду радови на српском језику са списком референци, а са друге (обрнуте) стране да буду радови на енглеском језику, такође, са списком референци. Поред тога, подржан је предлог да се од децембарске свеске у овој години промени дизајн унутрашњих страна часописа, као и дизајн корица. На предлог уреднице, донета је одлука да се прошири листа иностраних чланова Редакције.

Књиге резимеа и зборници радова са научних конференција. У издању Института у 2021. години објављене су две књиге резимеа са 26. и 27. научне конференције *Педагошка истраживања и школска пракса* под називом: 1) *Квалитативна истраживања кроз дисциплине и контексте: осмишљавање сличности и разлика* (уредници: др Владимир Цинковић и мср Тијана Никитовић), 2) *TIMSS 2019: резултати и импликације* (уреднице: др Ивана Ђерић, др Николета Гутвајн, др Смиљана Јошић и др Нада Шева).

Организација научних скупова

Током 2021. године Институт за педагошка истраживања организовао је 26. научну конференцију *Педагошка истраживања и школска пракса под називом Квалитативна истраживања кроз дисциплине и контексте: осмишљавање сличности и разлика*. Конференција је одржана 12. и 13. марта 2021. године у Београду, онлајн, преко платформе Zoom због неизвесне и ризичне епидемиолошке ситуације изазване COVID-19. Суорганизатор скупа био је институт за психологију Филозофског факултета Универзитета у Београду. Председник Програмског одбора био је др Владимира Циновић, виши научни сарадник.

На конференцији је било 29 саопштења, које је саопштило укупно 62 учесника. Учесници скупа су сарадници Института за педагошка истраживања, Института за психологију, Филозофског факултета Универзитета у Београду, Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду, Филозофског факултета Универзитета у Нишу, Филозофског факултета Универзитета у Загребу, Филозофског факултета Универзитета у Сплиту, Учитељског факултета Универзитета у Београду, Иновационог центра Машинског факултета Универзитета у Београду, Института за филозофију и друштвену теорију и Центра за образовне политике. Такође, учешће су узели докторанди, мастер студенти и студенти основних студија Филозофског факултета у Београду.

У уводном саопштењу др Јелене Павловић са Филозофског факултета Универзитета у Београду указао је на важност званичног препознавања квалитативних истраживања у АРА 7, као најутицајнијем приручнику за стандарде израде и приказивања научних истраживања у психологији. Такође, др Душан Маринковић и др Душан Ристић са Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду бавили су се применом генеалогске методе у друштвеним наукама. У тематској целини посвећеној трансдисциплинарном карактеру квалитативних истраживања, саопштења су се бавила препрекама са којима се истраживачи у области друштвених и хуманистичких наука сусрећу приликом учешћа у међународним научним организацијама, применом трансдисциплинарног приступа у унапређивању положаја ученика са потребом за додатном подршком, као и могућностима интердисциплинарне сарадње кроз концепт градова који уче. У другој тематској целини, посвећеној образовним темама, аутори су изнели искуства ученика са дигиталним тестовима знања, учења на даљину које је наметнуто услед пандемије COVID 19, као и прегледом визуелних приказа у уџбеницима из

историје. У трећој целини, посвећеној методолошким питањима, аутори су разматрали проблеме узорковања у квалитативним истраживањима на примеру истраживања ретких болести, специфичности оцењивања квалитативних задатака у тестовима интелигенције, приказом новог софтвера за квалитативну анализу података, као и представили иновативну методологију агонистичког селфа у контексту проучавања професионалног идентитета наставника. Четврта целина је била посвећена образовним политикама и у оквиру ње су аутори излагали о компаративној анализи студијских програма, улози истраживања у курикуларној реформи и унапређењу образовних политика, као и улози истраживања у сагледавању проблема образовних неједнакости. Пета целина је била посвећена темама породице и осмишљавања интимности. У оквиру ње су изложена саопштења посвећена изазовима родитељства током пандемије и у оквиру стабилних партнерских односа, укључености оца у одгајање детета, као и искуствима трансродности и краткотрајних веза. У оквиру шесте целине, посвећене друштву, разматрано је како студенти одлучују о вакцинасању против COVID 19, каква је перцепција стручних сарадника у школама о положају адолесцената у хранитељском смештају, као и како друштвене мреже могу бити подршка особама оштећеног слуха.

Најзначајнији закључак скупа је да треба додатно охрабрити трансдисциплинарност у квалитативним истраживањима, најлакше кроз области које су саме по себи трансдисциплинарне, попут образовања и менталног здравља.

Током 2021. године Институт је организовао 27. научну конференцију „Педагошка истраживања и школска пракса” под називом *TIMSS 2019: Резултати и импликације*. Конференција је одржана 13. маја 2021. године у Београду, онлајн, преко платформе Zoom. Суорганизатори конференције били су Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије и Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања из Београда. Председник програмског одбора била је др Ивана Ђерић, научни сарадник.

На конференцији је представљено 15 радова, а излагало је 33 аутора из земље и иностранства. Конференцију је отворила директорка Института др Николета Гутвајн и државна секретарка Ана Марија Вичек из Министарства, док су у уводној секцији говорили национални координатор истраживања TIMSS 2019 др Ивана Ђерић, др Гордана Чапрић и колеге из Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања, др Паулина Коршњакова из Међународне асоцијација за евалуацију образовних постигнућа (IEA), Амстердам,

Холандија и др Драгица Павловић-Бабић са Филозофског факултета Универзитета у Београду. У наредним секцијама на конференцији представљени су радови различитих аутора о секундарним анализама TIMSS података из циклуса 2019.

Током 2021. године Институт за педагошка истраживања је, на позив Педагошког факултета у Сомбору Универзитета у Новом Саду, био суорганизатор међународне научне конференције *Образовање у основној школи у време пандемије*, одржане 6. новембра 2021. године. Институт је, на позив Учитељског факултета Универзитета у Београду, био суорганизатор међународне научне конференције *Иновативни дидактички системи у васпитно-образовном раду*, одржане 21. маја 2021. године.

Примена и промоција научних резултата и допринос образовној пракси и политици

Резултате научноистраживачког рада сарадници Института су приказали јавности на научним скуповима у земљи и иностранству, кроз чланке у домаћим и страним часописима и у објављеним монографијама, учешћем у телевизијским и радио емисијама и написима у штампи. Увид у рад Института, као и комуникација са јавношћу остварује се и електронским путем, преко званичне веб старнице Института.

Сарадници Института су наступали у јавним гласилима – новине, телевизијске и радио емисије, презентујући актуелне резултате за које је шира социјална средина била заинтересована. Током 2021. године резултати истраживања TIMSS 2019 су промовисани на различите начине у стручној и широј јавности:

- Почетком и крајем 2021. године припремљени су медијски материјали који се тичу студије TIMSS 2019 који се налазе на сајту Института и Министарства.
- 21. марта 2021. године представљени су национални налази из студије TIMSS 2019 у оквиру Републичке секције Педагошког друштва педагога у онлајн формату.
- 15. априла 2021. године др Нада Шева је одржала предавање по позиву о TIMSS пројекту и резултатима из ове студије мастер студентима психологије (смер: Психологија образовања) на Филозофском факултету Универзитета у Београду.
- Предавања по позиву Савеза учитеља Републике Србије о међународном истраживању TIMSS 2019 који су организовали међународни вебинар 4. новембра 2021. године у

онлајн окружењу. Назив вебинара: TIMSS 2019 за учитеље и наставнике: грешке ученика као показатељ процеса учења. Предавања су одржале др Ивана Ђерић, др Нада Шева и др Јелена Станишић.

- Предавање по позиву „Како до математичке и научне писмености ученика четвртог разреда основне школе: визија Унескових циљева одрживог развоја и истраживање TIMSS 2019“ у оквиру Лабораторије за експерименталну психологију о међународном истраживању TIMSS 2019 која су организована у онлајн окружењу 18. новембра 2021. године. Предавања су одржале др Ивана Ђерић и др Нада Шева.
- Учешће на деветој међународној конференцији IEA IRC у Дубаију, УАЕ, 17. новембра 2021. године. др Ивана Ђерић представљала је своје професионално искуство као национални координатор кроз презентацију „Dinaric experience based on TIMSS 2019: view from the inside“ у оквиру онлајн панела. Др Нада Шева (Early Literacy and Numeracy Competencies: Predictors of Mathematics Achievement in the Dinaric Region) и др Смиљана Јошић (Scaffolding the Learning in Rural and Urban Schools: Similarities and Differences) су представиле у видео формату најважније резултате поглавља у којима су били коаутори.
- др Ивана Ђерић, др Николета Гутвајн, др Смиљана Јошић и др Нада Шева завршиле су писање три поглавља за међународну публикацију Dinaric Perspectives on TIMSS 2019: Teaching and learning Mathematics and Science in South-Eastern Europe у издању Springer Publishing.

У 2019. години, у којој је Институт обележио 60 година рада, покренут је циклус презентација научних резултата истраживача у формату скупа *Научна смотра сарадника Института* са циљем да она постане редовна годишња манифестација. Нажалост, пандемија је пореметила много тога, па и ову нашу традицију у настајању. Након паузе од годину дана, 15. децембра 2021. године, одржана је II научна смотра. Поред конференција, округлих столова, јавних расправа у којима сарадници Института већ деценијама узимају активно учешће, научна смотра сарадника Института представља посебан вид афирмације научноистраживачког рада у области образовања. Најважнији циљ Смотре представља јачање капацитета истраживачке заједнице Института за суочавање са актуелним изазовима образовне политике и праксе. С тим у вези, специфични циљеви Смотре су: боља видљивост

научних резултата сарадника Института; неговање аутентичних интересовања истраживача у области образовања; афирмација оригиналних достигнућа истраживача Института; подстицање континуираног професионалног развоја сарадника Института; признање најистакнутијим сарадницима Института; унапређивање кохезије међу истраживачима у оквиру Института.

На *Научној смотри сарадника Института за 2021* учествовали су истраживачи у различитим звањима, од научног саветника до истраживача сарадника. Сарадници Института су на Смотри представили последња истраживачка достигнућа из области образовања. На крају, у дискусији међу истраживачима формулисане су идеје за будућа заједничка истраживања.

Сарадња са сродним научним и образовним институцијама

Током 2021. године Институт је наставио сарадњу са бројним сродним научним и образовним институцијама, установама, друштвима и удружењима у земљи и иностранству у оквиру реализације заједничких пројеката из различитих области своје професионалне делатности. Међу њима су: Учитељски факултет Универзитета у Београду, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Завод за унапређивање образовања и васпитања, Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета у Београду, Институт за психологију Филозофског факултета у Београду, Учитељски факултет Свеучилишта у Загребу, Хрватска, Универзитет у Источном Сарајеву – организациона јединица Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Међународно удружење за евалуацију ученичких постигнућа (ИЕА) са седиштем у Амстердаму (Холандија), Волгоградски државни социјално-педагошки универзитет, Волгоград, Руска федерација, Педагошки факултет Универзитета у Приморском, Копар (Словенија), Учитељски факултет Свеучилишта у Ријеци, Хрватска, Институт економских наука у Београду, Републички Завод за статистику, Педагошки Институт у Љубљани (Словенија), Факултет педагошких наука у Јагодини, Универзитета у Крагујевцу, Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду, Педагошки Институт у Љубљани, Словенија, Руски Универзитетом пријатељства народа (РУДН) Москва, Русија, Економски факултет Универзитета у Београду и др.

Кадровска структура Института

Структура научног кадра је у 2021. години задовољавајућа. У Институту је са пуним радним временом запослено 24 истраживача (3 научна саветника, 6 виших научних сарадника, 10 научних сарадника, 2 истраживача сарадника, 3 истраживача приправника). У Институту је са непуним радним временом (50% ангажовања) запослен 1 истраживач сарадник. Значајно је поменути да у Институту ради 19 доктора наука од укупно 25 запослених истраживача. У Институту ради мултидисциплинарни истраживачки тим стручњака различитих профила: једанаест педагога, осам психолога, два социолога, два дефектолога, један филолог и један методичар наставе математике и информатике. Такође, у Институту су ангажоване две стипендисткиње Министарства просвете, науке и технолошког развоја: 1) МА Виолета Тадић, докторанд на Факултету безбедности Универзитета у Београду (ментор у Институту: др Марина Ковачевић Лепојевић, научни сарадник), 2) МА Марија Стојановић, докторанд на Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду (ментор у Институту: др Младен Радуловић, научни сарадник).

Министарству је у току 2021. године поднет Захтев за давање сагласности за пријем у радни однос Марије Стојановић, стипендисткиње Института. Министарство је крајем 2021. године дало сагласност за пријем Марије Стојановић у радни однос почев од 15. јануара 2022. године.

Стицање истраживачких и научних звања. У току 2021. године научна и истраживачка звања су стекли следећи сарадници: др Миља Вујачић, виши научни сарадник (реизбор), др Наташа Лалић-Вучетић, научни сарадник (реизбор), др Рајка Ђевић, научни сарадник (реизбор), др Снежана Мирков, научни сарадник (избор)¹ и стипендиста мср Марија Стојановић, истраживач-приправник (избор). Покренут је један поступак за избор у научно звање и он је у поступку стицања: др Душица Малинић, избор у звање виши научни сарадник.

Одсуствовање научног кадра. У 2021. години др Милица Марушић Јаблановић је након отвореног трудничког боловања наставила да користи породилско одсуство које у

---

¹ Пре него што је стекла звање научно сарадник, др Снежана Мирков је у 2021. години била изабрана у звање стручни саветник, јер јој је претходно истекло научно звање виши научни сарадник.

континуитету користи од 4. августа 2020. године. Такође, др Нада Шева је користила боловање због болести у периоду од 25. јануара до 11. марта 2021. године.

Структура административно-техничког кадра и помоћног особља. На крају 2021. године административно-технички кадар и помоћно особље чине: секретар Института, библиотекар, административно-технички секретар, курир и спремачица. По Уговору о обављању привремених и повремених послова током 2021. године ангажован је један извршилац: Кристина Ковачевић, мастер професор језика, књижевности и културе/библиотекар и информатичар. За рачуноводствене и финансијске послове ангажована је Агенција по Уговору закључно са 30. септембром 2021. године. За обављање ове врсте послова ангажована је Данијела Шушњар на основу Уговора о допунском раду почев од 1. октобра 2021. године.

Менторски рад са научним подмлатком

Тренутно у Институту има шест докторанада која су у фази писања нацрта, истраживања на терену или обраде и писања докторске дисертације – Драгана Гундоган, Драган Весић, Сања Грбић, Ана Радановић, Јелена Медар и Марија Ратковић. Сваки докторанд има свог ментора у Институту који се брине о његовом развоју и крајем сваке године писмено извештава Научно веће о раду кандидата.

Рад органа Института

Унутрашња сарадња и организација. Истраживачи су се добровољно укључивали у организационе послове значајне за развој Института, као што су администрирање научних пројеката, техничка организација скупова и рад у различитим комисијама и радним групама.

Научно веће. У току 2021. године одржано је петнаест седница Научног већа. Како је 2021. година била изборна, избори за чланове Научног већа одржани су на Скупу истраживача 2. јуна 2021. године а конститутивна седница 1. јула 2021. године.

Научно веће је до конституисања новог сазива чинило једанаест чланова: др Славица Максић, научни саветник; Ђорђе М. Кадијевић, научни саветник; др Емилија Лазаревић, научни саветник; др Славица Шевкушић, виши научни сарадник; др Миља Вујачић, виши научни сарадник; др Николета Гутвајн, виши научни сарадник; др Владимир Џиновић, виши

научни сарадник; др Душица Малинић, научни сарадник; др Нада Шева, научни сарадник; др Ивана Ђерић, научни сарадник и др Јелена Станишић, научни сарадник. Функцију председника Научног већа обављала је др Славица Максић, научни саветник, а функцију заменика председника др Владимир Џиновић, виши научни сарадник.

Редовни избори за нов сазив Научног већа одржани су 2. јуна 2021. године. Формирана је Комисија за спровођење избора у саставу: Ђуро Рацић, секретар Института – председник комисије; Јелена Медар, истраживач-приправник; Марија Ратковић истраживач-приправник. Конститутивна седница одржана је 1. јула 2021. године, том приликом су верификовани мандати следећим члановима: др Славица Максић, научни саветник; др Емилија Лазаревић, научни саветник; др Славица Шевкушић, виши научни сарадник; др Миља Вујачић, виши научни сарадник; др Никола Гутвајн, виши научни сарадник; др Владимир Џиновић, виши научни сарадник; др Милица Марушић Јаблановић, виши научни сарадник; др Душица Малинић, научни сарадник; др Нада Шева, научни сарадник; др Ивана Ђерић, научни сарадник и др Јелена Станишић, научни сарадник. На истој седници, др Славица Максић изабрана је за председника Научног већа, а др Владимир Џиновић за заменика председника Научног већа.

У раду Научног већа доминирале су тачке дневног реда у вези са изборима у звања, учешћа на научним скуповима у земљи и иностранству, као и у вези са резултатима рада на пројектима у чијој реализацији учествује Институт. Већина одлука донесена је једногласно. Научно веће донело је и нови Пословник о раду након редовних избора за чланове Научног већа. Није било проблема по питању кворума јер су чланови Научног већа одговорно учествовали у његовом раду.

Управни одбор. Управни одбор Института има седам чланова: проф. др Ружица Станковић, председник Управног одбора, др Миља Вујачић, виши научни сарадник (заменик председника), проф. др Мирко Филиповић, доц. др Јасна Максимовић, Јасмина Ђелић, дипломирани педагог и мастер учитељ, др Славица Максић, научни саветник и др Јелена Станишић, научни сарадник. У 2021. години одржано је шест седница Управног одбора на којима се разматрало и одлучивало о питањима који су у надлежности Управног одбора. Управни одбор је на седницама у 2021. години усвојио и донео одлуке о:

- Извештај о раду Института за 2020. годину;
- Програм рада Института за 2021. годину;

- Финансијски план за 2021. годину;
- Финансијски план за 2022. годину;
- План набавке за 2021. годину;
- План набавке за 2022. годину;
- Попис за 2020. годину;
- Финансијски Извештај за 2020. годину;
- Усвајању Правилника о рачуноводству и рачуноводственим политикама Института за педагошка истраживања;
- Усвајање Правилника о начину и роковима вршења пописа и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем Института за педагошка истраживања;
- Усвајање Правилника о ближем уређењу планирања набавки, спровођења поступка набавки и праћења извршења уговора о набавкама;
- Усвајање Правилника о реализацији комерцијалних пројеката.

Раd директора др Николета Гутвајн је одлуком Управног одбора (број 97 од 4. фебруара 2019. године) именована за директора Института у другом мандату. Са директором Института је потписан Уговор о раду (број 100 од 4.2.2019. године) на мандатни период од четири године. Поред програмирања, планирања и извештавања о раду Института и свакодневног координирања посла, директор се у току ове године посебно фокусирао на израду свеобухватног плана пословања Института за управљање људским капиталом. Директор је донео одлуку о формирању радне групе за израду Стратегије управљања људским ресурсима коју чине: др Јелена Стевановић, виши научни сарадник – координатор групе; др Славица Шевкушић, виши научни сарадник; др Владимир Џиновић, виши научни сарадник; др Наташа Лалић Вучетић, научни сарадник; др Душица Малинић, научни сарадник; мср Драган Весић, истраживач-сарадник. У сврху остваривања и унапређивања родне равноправности у Институту за педагошка истраживања, директор Института донео је Одлуку о формирању радне групе за израду Плана за родну равноправност коју чине: др Владимир Џиновић, виши научни сарадник – координатор групе; др Нада Шева, научни сарадник; др Младен Радуловић, научни сарадник; мср Јелена Медар, истраживач-приправник.

У складу са принципима отворене науке и актуелним иницијативама и захтевима у овој области потписан је Уговор о пружању услуге реализације и одржавања репозиторијума

научних резултата између Универзитета у Београду и Института за педагошка истраживања (број 125 од 5. марта 2021. године). Предмет закљученог уговора је успостављање дигиталног репозиторијума научних резултата и публикација у слободном приступу као и перманентно техничко одржавање и подршка у коришћењу Репозиторијума. Отварање резултата у друштвено-хуманистичким наукама је стратешки значајно и у складу је са ставом Европске комисије да је отворени приступ подацима неопходан услов конкурентности (*Open access is a must for the competitiveness*), као и са залагањем Европске комисије да знатно смањи објављивање научних радова у папирној форми.

Између Информационо-комуникационе установе Академска мрежа Републике Србије (АМРЕС) и Института за педагошка истраживања закључен је уговор о општим условима коришћења АМРЕС услуга (број 243 од 13. јула 2021. године) ради обезбеђивања удаљеног приступа у научноистраживачке сврхе. Ове услуге подразумевају све информационо-комуникационе услуге које АМРЕС пружа корисницима који се непосредно или посредно остварују преко АМРЕС инфраструктуре. АМРЕС инфраструктура је научно-истраживачка и образовна рачунарска мрежа Републике Србије у функционалном и техничком смислу, заједно са спољним везама које је повезују са окружењем (Интернет, GEANT, остали провајдери, итд.) и серверско-рачунарском инфраструктуром.

Директор је у току ове године наставио са активностима унапређивања рада библиотеке и уређења радног простора за запослене.

Рад комисија

Комисија за управљање сукобом интереса. Комисију за управљање сукобом интереса чине: др Рајка Ђевић, научни сарадник (председник комисије), др Марина Ковачевић Лепојевић, научни сарадник и Ђуро Рацић, секретар Института (Одлука бр. 275 од 5. августа 2020. године).

Комисија за оцену етичности у научноистраживачком раду Института. Комисију за оцену етичности у научноистраживачком раду Института чине: др Јелена Стевановић, виши научни сарадник (председник комисије); др Душица Малинић, научни сарадник и др Нада Шева, научни сарадник (Одлука бр. 278 од 6. августа 2020. године). Током 2021. године одржано је седам седница на којима су разматрани захтеви за оцену етичности научних истраживања сарадника Института за педагошка истраживања.

Рад библиотеке

Библиотечки фонд, по извршеној ревизији у јуну 2020. године, чине 8622 библиотечке јединице. Од тога је 6024 јединица монографских публикација и 2598 јединица серијских публикација. У току 2021. године библиотечки фонд Института се увећао за 21 библиотечку јединицу. Преко сервиса КОВSON запослени у Институту имају приступ индексним базама и електронским издањима часописа. Библиотека сарађује са Народном библиотеком Србије, Универзитетском библиотеком „Светозар Марковић” и са бројним институтским и високошколским библиотекама.

Институт је, у 2021. години, поклонио 38 свезака часописа *Зборник Института за педагошка истраживања*, као и 519 својих издања из предходних година (библиотекама, школама, сарадницима, студентима, колегама из иностранства). Продаја наших издања у 2021. години била је нешто мања него прошле године. Посредно је продато 12 књига. Институт је наставио сарадњу са књижаром МЦ Мост и књижаром Делфи које пласирају наша издања како у земљи тако и у региону. Са ДЕЛФИ књижаре ДОО Београд, потписан је Уговор о комисионој продаји књига и других издања Института (број 599 од 4. децембра 2019. године). Предмет овог уговора је продаја издања Института, које комитент (Институт) даје комисионару (ДЕЛФИ књижаре) да за његов рачун врши продају у својим објектима.

У марту 2021. године успостављен је рад дигиталног репозиторијума IPIR. Учитано је укупно 371 рад, од којих је 369 са пуним текстом. Унето је 14 докторских дисертација. Укупан број унетих радова у репозиторијуму износи 701. Изједначена су сва имена и презимена заносених у Институту у бази ELLENA3. Такође, одржана је обука истраживача за рад у институционалном репозиторијуму IPIR. Успостављени су ORCID профили свих истраживача. Поднет је захтев за приступ IPW профили у бази Scopus за профил Института за педагошка истраживања.

Простор, набавка опреме и инвестиционо одржавање, активности у области безбедности и здравља на раду

У току 2021. године обављени су инвестициони радови у канцеларијама број 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11 и 12, ходнику и библиотеци Института. Извођење радова укључивало је: демонтажу

гарнишни, венецијанера и одвоз на градску депонију; демонтажу крила прозора и одвоз на градску депонију; демонтажу прозора и одвоз на градску депонију; демонтажу балконских врата и одвоз на градску депонију; демонтажу зидне облоге и врата са одвозом на градску депонију; израду и монтажу двокрилних прозора; израду и монтажу једнокрилних прозора; израда и уградња опшивке прозора; израда и монтажа балконских врата; израда и монтажа преградних врата; набавка и уградња Зебра завеса; израда шпалетни гипс картон плочама; санација пукотина и рупа, кречење зидова и плафона у боји по избору инвеститора; заштита подова и осталог намештаја; чишћење пословног простора. Такође, промењен је интернет провајдер, замењена опрема и успостављен проток интернета у Институту.

Послови из области Безбедности и здравља на раду као и послови Заштите од пожара обављани су у складу са законским актима који регулишу ове области у редовним терминима, а преко овлашћене агенције *Тросадор*.

Финасије и јавне набавке

С обзиром на то да је у току израда Завршног рачуна за 2021. годину и да су рокови регулисани Законом, детаљне информације о свим позицијама прихода и расхода ће бити садржане у Завршном рачуну.

Институт у 2021. години није имао набавки које захтевају примену поступка спровођења истих према Закону о јавним набавкама. Дакле, све набавке извршене су у складу са Законом и то набавке на које се исти не примењује према члану 12. Став 1. тачка 11. и члану 27. став 1. тачка 1. Закона.

Закључак извештаја о раду Института у 2021. години

У Институту су у потпуности и успешно обављене активности које су предвиђене Програмом рада Института за 2021. годину.

У Београду, 17. јануар 2022. године

Директор Института

Николета Гутвајн

др Николета Гутвајн, виши научни сарадник